

Satu Rämö

Rósa & Björk

Översättning
Marjut Hökfelt

Bokförlaget Forum

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Copyright © Satu Rämö, 2023

First published in Finnish with the original title *Rósa & Björk* by Werner Söderström Ltd (WSOY), Helsinki. Published in the Swedish language by arrangement with Bonnier Rights Finland.

Boken har översatts med stöd av FILI – Center för litteraturexport.

Omslag: Miroslav Šokčić

Tryckt hos ScandBook EU, 2024

ISBN 978-91-37-50732-3

*Vid resans slut hittar jag dig.
Dig som jag älskar så.
Jag har kommit hem.
Jag har kommit hem.*

Sången *Ég er kominn heim*
Text: Jón Sigurðsson (1960)

FÖRE

Kapitel 1

1994, Ísafjörður

STORA BLÖTA SNÖFLINGOR träffade i allt snabbare hastighet vindrutan, som stora flugor mosades de mot rutan. Det var november, början av vintern. Det var mörkt när man gick till jobbet och det var mörkt när man gick hem från jobbet. Solen steg upp på den norra himlen i några timmar, men blev kvar bakom bergen som omgav byn. Byborna rörde sig i skugga hela vintern.

Det ryckte i käken och fingrarna slöt sig runt ratten. Han insåg att han var rejält sen. Bilen hade fastnat i en snödriva för en timme sedan, och det hade gått åt dyrbar tid till att få loss den. Han låg efter i tidsschemat.

Bilen rörde sig alldeles för långsamt, men han vågade inte köra fortare. Han hade inte bytt till vinterdäck ännu och vägen var hal. Om han accelererade riskerade han att köra av vägen, och då skulle allt gå åt skogen.

Han borde inte ha varit här i dag, mitt i den här situationen. Han klandrade sig själv för att han hade gått med på det hela, men något annat alternativ fanns inte. En ensam och utbildad man som han dög inte som fast anställd åt någon. Hans salig farmors favorituttryck hade varit att man inte kunde byta ut sina kort mitt under spelets gång. Man måste spela

med de kort man fått på handen. Farmor hade blivit änka i ung ålder och ensam skött barnaskaran, mjölkat korna och saltat torsk. Han hade tvingats jobba hårt för att få in pengar. Och tvingades fortfarande göra det. Hans lott var att nöja sig med ströjobb. Både lagliga och olagliga. För de senare fick han mer pengar, och pengar behövde han. Och för uppdrag som det här fick han pengar.

Mannen drog upp ärmen på sin ljusa ylletröja och kastade en blick på klockan. Den var fyra, men snöfallet hade redan hunnit glida in över byn från havet. Helvete också. Stormen skulle enligt väderprognosen ha börjat först senare på kvällen. Vägen såg plogad ut efter rondellen. Han bestämde sig för att ta en risk och öka hastigheten en aning. Snöfallet tycktes tillta allt mer, men lyktstolparna som vaktade byns huvudväg hjälpte honom att orientera sig på vägen.

Sedan fick han syn på något som släckte gnistan av hopp. Skolbussen. Fordonet som transporterade barn kom emot honom längs bygatan. Besvikelsen sved i honom. Han hade kommit för sent.

Han tog av åt vänster i nästa korsning och styrde mot sin gata. Parkerade bilen framför huset, stängde av motorn och funderade.

Han gnuggade sig i pannan, där svett droppar hade trängt fram. Det kliade i ärret. Varje gång han blev nervös började det klia i ärret. Han klöste över det ett par gånger med den tjocka pekfingernageln. Njutningsfullt. Nageln sjönk in i den ojämna huden som var täckt av små knottror och rörde sig fram och tillbaka ovanpå ärret. Han suckade djupt och fortsatte klia. Han visste mycket väl att det inte var särskilt klokt att gnugga över det, men känslan var så behaglig just nu att frestelsen var helt omöjlig att motstå.

Sedan insåg han vad han måste göra. Skolbussen skulle

stanna till på flera hållplatser. Han kunde köra om bussen och ställa sig att vänta på rätt hållplats. Självklart skulle han göra så.

Han skulle precis vrida om startnyckeln när han urskilde en rörelse till vänster. Ytterdörren till hans hus öppnades. Han vred blicken mot huset och såg hur två små flickor kom ut. De stannade till vid hörnet av byggnaden för att prata sinsemellan. Flickorna böjde sig fram för att skydda sig bättre mot yrvädret.

Hur kom det sig att flickorna fortfarande var kvar? Skolbussen hade ju redan gått. Han gnuggade sig över ärret igen och funderade. Kanske hade flickorna missat bussen. Han rätade på sig men startade inte motorn. Inte än. Han ville inte väcka uppmärksamhet.

Mannen tittade närmare på flickorna. Utseendet motsvarade beställarens beskrivning. Beställaren. Så kallade han alla som bad honom att utföra olika saker i utbyte mot betalning. Dagens uppdrag hade känts underligt, men den erbjudna summan hade varit så hög att han hade dövat misstankarna och tagit emot jobbet. Det borde vara tre flickor, men han såg bara två. Var fanns den tredje? Han granskade omgivningen ett tag, men såg inte till någon. Sak samma. Han visste i alla fall vad han hade lovat.

Två små flickor som skilde sig åt en aning i längd, med vintermössor gjorda av fårskinn. Den mindre hade en vinterjacka med pälskrage, den längre en röd ponnyryggsäck. De pratade fortfarande. Den mindre pekade på sina skor och grät. Den större grep henne i axlarna och viskade något i hennes öra.

Sedan gick flickorna i väg. Med små, försiktiga steg styrde de mot byns huvudväg medan de med händerna skyddade ansiktet mot det piskande snöfallet.

Längs huvudvägen kom man bara åt ett håll, bort från centrum. Mannen höll blicken fäst vid de två gestalterna där de gick framåtböjda. Han startade bilen först när han trodde att flickorna var tillräckligt långt bort. De vände sig inte om för att titta bakåt en enda gång. De gick efter varandra längs vägkanten. Han började rulla när de hade hunnit fram till kyrkan i vägkröken.

Det usla vädret hade jagat hem människorna. Ingen rörde sig utomhus i sådant här oväder om man inte var absolut tvungen. Så det var knappt någon trafik på vägarna. Han såg hur en grå personbil som körde mot byn kom emot flickorna, men den saktade inte ens in.

Förträffligt. Helt förträffligt, tänkte han för sig själv. Beställaren skulle bli nöjd, han själv skulle bli nöjd. Jobbet skulle bli gjort och alla skulle vinna. Fast, när det gällde flickorna visste han inte. Dem kunde han egentligen inte tänka något alls om. Han kände dem ju inte ens ordentligt och förstod inte hur beställaren tänkte.

Mannen började med ryckiga rörelser trumma mot bilratten. Att förstå ingick inte i de här uppdragen. Därför började han verkligen inte fundera över varför flickorna skulle föras bort eller var de skulle hamna. Han skulle sköta det beställade uppdraget och få resten av arvudet. Efter det skulle han glömma bort allt som om det aldrig ens hänt.

Det gick några minuter och snöfallet dämpades för ett tag. Han knäppte av vindrutetorkarna. Han kände sig belåten och lät tankarna vandra vidare till betalningen som han snart skulle få. Vad mycket härligt han skulle kunna göra för den summan. Han skulle få handpenningen till en egen bostad. Han skulle kunna ta en paus från de trista utomhusjobben, överlåta ströjobben åt andra och fokusera på att njuta av livet ett tag. Ett belåtet leende steg upp i mannens vanställda ansikte.

Han styrde in till vägrenen och stannade till. Han stod kvar ett tag och väntade på att flickorna skulle ta sig framåt. Den större av flickorna tog den mindres hand. De skyndade på sina steg.

Mannen log belåtet när han förstod vart flickorna var på väg. De tänkte inte försöka ta sig hem via bilvägen som gick genom högländet, utan skulle gå in i den nya tunneln. Tunneln som gick genom berget och kopplade ihop de tre byarna var ännu inte öppen för biltrafik, men nästan alla byborna visste att man var klar med borrningsarbetet. Det gick att gå genom tunneln.

Snöfallet såg ut att tillta igen. Eftermiddagsljuset hade blivit knappt. Snart skulle det vara lika mörkt utomhus som inne i tunneln. Mannen smålog belåtet och började klia sig på ärret igen. Flickornas plan passade honom mer än väl. Ingen rörde sig i tunneln. Där skulle ingen se vad som hände härnäst.

Han höll ett avstånd på några hundra meter till flickorna. Han iakttog deras gång genom bilrutan. Steg för steg närmade de sig tunneln. Det sista han såg av dem var den röda ryggsäcken med ponnymotiv på den större flickans rygg. Sedan försvann de ur sikte.

Mannen kastade ännu en hastig blick omkring sig. Ingenstans syntes några rörelser. Inga människor, inga bilar. Han omgavs av ett eftermiddagsdunkel som minut för minut förtätades allt mer. I de gula plastpåsarorna som låg i baksätet fanns kläderna som beställaren hade krävt och några gosdjur. Han drog med pekfingret över ärret ännu en gång, länge och njutningsfullt. Sedan pressade han ner gasen. Bilen försvann in genom tunnelns mynning.

Kapitel 2

Sommaren 2008, Ísafjörður

KAVAJEN SATT OKLANDERLIGT, fastän den låga stolen tvingade honom att sitta obekvämt framåtlutad. Han förstod inte varför någon ville ha sådana här obekväma danska designstolar i sitt hem. Han försökte sträcka ut benen under bordet. De konjaksfärgade möblerna var inte särskilt vackra, men han antog att de passade in i husets avskalade skandinaviska inredning. En stol kostade säkert mer än månadshyran för en etta i Reykjavíks innerstad.

Man kunde tro att man för den summan skulle kunna få en stol som var bekväm att sitta på. Ett fåfängt hopp. Han sköt stolen lite längre ifrån matbordet, rätade på ryggen och lade benen i kors.

”De här fåtöljerna är alldeles gräsliga”, sa en glasögonprydd man och höll upp ångande dryck i den långa mannens kopp. Han tyckte inte om sin hustrus inredningssmak, men berättade att han lärt sig att uthärda den. ”Husfriden bevaras när hon får styra och ställa som hon vill här hemma. Och när frugan är på bra humör, är det också lättare för mig att ta mig särskilda friheter.”

Mannen med glasögonen blinkade som tecken på samförstånd och ställde tillbaka den kromfärgade kaffekannen på ställningen.

Den långe mannen skrattade till förstående och sträckte sig efter kaffebrödet på bordet. På jobbet hade sjuksköterskorna för vana att fylla fikarummets kyl med illaluktande lättmjölk. Han rörde med silverskeden i kaffet, tog en klunk och slöt ögonen en stund. Den feta grädden framhävde det mörkrostade kaffets djupa arom. Just nu kändes livet fullkomligt.

Livet tycktes ha behandlat hans gamle vän väl. Hemmet var tjugigt. Det stora och ljusa huset var minst tvåhundra kvadratmeter stort. Trädgården var välskött, och på baksidan fanns en porlande fontän. På väggarna hängde nordisk samtidskonst, och den glänsande nya köksutrustningen imiterade de in i minsta detalj kuraterade husvisningsbilderna i de senaste inredningstidningarna.

”Fint hus. Jag har inte varit här förut”, sa han.

”Vi flyttade hit för några år sen. Vi behövde mer utrymme”, sa glasögonmannen, satte sig på andra sidan bordet och sköt fram ett urval chokladpraliner som stod framdukat mot sin vän.

”Ta lite belgisk choklad. I Brygge finns en fantastisk chokladverkstad som jag hittade på en jobbresa. Ibland beställer vi hem också.”

Medan den glasögonprydda mannen smaskade på en pralin spred sig ett gåtfullt leende över hans ansikte.

”Chokladkonditorn som sålde de här är förresten ett rätt rejält paket”, sa han och höll upp händerna i luften och gjorde en talande, rundad gest. ”Stamkundsförmånerna är så pass bra att jag tittar förbi ganska ofta för att få med mig presenter på plats.”

Den långe mannen brast ut i skratt och skakade på huvudet.

”För tusan, du har då inte förändrats en tum genom åren.”

”Varför skulle jag det? Det är inte lönt att byta ut nåt som

är bra”, sa den glasögonprydda och tog en andra pralin från serveringsfatet.

Ett tag satt de tysta vid bordet och koncentrerade sig på att avsmaka chokladen. Sedan bytte den långe mannen ställning på stolen igen. Han hade inte så mycket tid på sig. Om en halvtimme måste han vara tillbaka på jobbet för att ta emot patienter igen. Den dödligt tråkiga eftermiddagsjouren hade fallit på hans lott den här veckan. Barn med öronvärk, bondläppar som blivit sparkade av hästar, blodtrycksmätningar och receptförnyelser. Den privata praktiken i Reykjavík var hans huvudsyssla, men för att få verksamhetstillstånd av staten måste han också ha jour på den offentliga sidan då och då. Han gjorde helst jouruppdragen på landsbygden, eftersom det gav mer betalt.

”Berätta varför du ville bjuda på kaffe mitt i den jäktiga vardagen.”

Mannen på andra sidan bordet tog av sig de rundbågade glasögonen, gnuggade sig i ögonlocken med pekfingret och tummen och satte tillbaka glasögonen igen. Han sträckte sig efter en blåpärmad dokumentmapp i en hörnhylla strax intill och placerade den på bordet framför sig.

”I den här mappen finns en lapp med ett namn. Den här personen har varit på din mottagning och pappren har råkat försvinna.”

Han sköt mappen över bordet och såg sin vän skarpt i ögonen. Han betonade det han sagt genom att knacka med pekfingret mot mappen tre gånger.

”Förstår du? Försvinna. Det är beklagligt, men sånt händer ibland.”

Den långe mannen tvekade en stund, men tog sedan upp mappen. Han drog av gummibandet från hörnen på omslaget och öppnade mappen. Han hajade till när han såg namnet

som stod skrivet på ett rutat papper. Han kom givetvis ihåg fallet. Det hade varit en ovanligt hemsk historia. Det som nu föreslogs för honom kändes omöjligt. Han skulle ju inte kunna ...

Glasögonmannen harklade sig och höjde rösten en aning.

”Jag märker att du tvekar. Gör inte det. Det här är inte så illa som det verkar vid första anblicken. Det handlar slutligen bara om en smärre detalj som är snabbt avklarad.”

Mappen kändes fuktig i hans händer, det högg till i magen. Han kände sig illamående. Kaffet med grädden som han druckit nyss började gå runt i magen. Han lade ner mappen på bordet.

”Det är enkelt! Pappren försvinner och du får den där tomtmarken som du så länge velat ha. Jag kan få fullmäktige att rösta om saken nästa vecka”, meddelade glasögonmannen beslutsamt och lade händerna i kors under hakan.

Tomtmarken. Den långa mannen hade ett bra tag försökt köpa en jordplätt som ägdes av kommunen. Han hade en enormt lukrativ affärsidé. De internationella finansierarna var redo och allt var förberett. Han behövde bara den där tomtmarken för att kunna sätta i gång. Sedan skulle pengarna strömma in.

En fiskförädlingsfabrik var hans väg till rikedomarna. Han ville inte rota i främmande människors kroppar och lyssna på deras klagovisor resten av sitt liv. Månadslönen var bra, det förnekade han inte, men någon verklig möjlighet att bli rik fanns inte inom läkaryrket. En förädlingsfabrik för odlad lax låg på en helt annan nivå. Den skulle ge honom mycket pengar. Han skulle starta upp verksamheten och efter ett par år sälja den till norska investerare. Föravtalen var redan undertecknade. Hans långsiktiga plan var att lämna läkaryrket helt och gå över till att arbeta inom affärlivet.

Han ville till större kretsar och komma bort från den här syfilitiska ön. I den planen spelade fiskförädlingsfabriken en viktig roll.

Den långe mannen grep tag i glaskannan på bordet och hällde upp ett glas kallt vatten åt sig. Han tvingade sig själv att tänka logiskt. Nu krävdes kalla nerver. Planera väl, agera djärvt. Tveka inte. Anfall när motparten inte är beredd. Den meningen hade han läst i sin favoritbok: *Sun Zis Krigskonsten*. Precis så skulle han göra, eftersom det inte fanns något annat alternativ.

Han ställde ner det tomma vattenglaslet på bordet, ställde sig upp, sköt in den obekväma stolen under bordet igen och tog mappen. Sedan sträckte han fram handen som tecken på att de var överens.

NU

Kapitel 3

Reykjavík, februari 2020

EN SVAG VÅRVINTERVIND blåste i brottsutredaren Hildur Rúnarsdóttirs långa hår, topparna fladdrade norrut. Hon vek ihop handduken bredvid ryggsäcken på bänken och stack fötterna i ett par vita badtofflor som pryddes av en bensinmackskedjas logga. Tofflorna var nödvändiga, eftersom det ibland låg glasskärvor och annat skräp längs strandvägen. Hildur stegade över den vita sandstranden och förbi bryggan. Lagunen som grävts på bryggans högra sida var uppvärmd. Vattnet som pumpades upp från den heta källan höll havsvattnet över femtongradigt. Hildur gick förbi varmvattenlagunen och styrde mot det öppna vattnet. Hon sparkade av sig tofflorna och klev i det kalla havet.

Först kyldes vristerna ner, sedan knäna. Sandbotten gned behagligt mot fotsulorna. På andra sidan viken syntes radhusen som låg längs kusten till förorten Kópavogur. När det åttagradiga vattnet nådde ovanför magmusklerna på henne, kastade hon sig i och började simma. Det grämde henne att det fanns andra på stranden. För henne hade havet alltid varit en plats där hon ville njuta av tystnaden och reda sig utan andra.

Fastän det ännu var tidig vårvinter, var Reykjavíks allmän-

na badstrand oväntat full. Många hade de senaste åren blivit tokiga i kallvattenbad, vilket märktes. Stranden var full av simmare iklädda skor och handskar av neopren som pratade högljutt sinsemellan.

Hildur använde inte någon utrustning när hon simmade i kallt vatten. När hon surfade använde hon våtdräkt, men att simma var en annan sak. Man måste känna det kalla vattnet mot huden. Då och då ville hon kyla ner sig. När kylan sköt upp från fotsulorna mot magtrakten och bröstkorgen började hjärtat slå långsammare. Det gjorde henne lugn.

När hon hade simmat drygt tvåhundra meter hörde hon hur någon ropade bakom henne på den andra stranden. En rundlagd man som passerat medelåldern och var iklädd en vit frottébadrock hade lyft händerna till en tratt runt munnen och gastade för full hals:

”Det är inte värt att simma så långt ut!”

Det irriterade Hildur att hon måste stanna till. Hon tittade mot mannen och vinkade åt honom. Höll upp tummen som tecken på att hon hade situationen under kontroll. Havet var allt för henne. Det botade sorgen och hjälpte henne att hitta glädjen. I havet fick hon vara ensam och kämpa emot sådant som hon aldrig kunde vinna över. Hon älskade att surfa. I Reykjavík var det svårt att vara vid havet, för här fanns inga sådana vågor eller lika tomma stränder som hemma i Västfjordarna.

Reykjavík var välbekant för Hildur från studietiden. Hon hade gått polishögskolan här och sedan blivit kvar i huvudstaden för att jobba i några år. När polisstationen i hemtrakten hade letat efter en brottsutredare och någon ansvarig för enheten för försvunna barn på landsbygden, hade Hildur sökt tjänsten och fått den. Att komma tillbaka hem till Ísafjörður hade känts bra. De senaste tio åren hade hennes liv